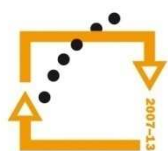

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola technická Brno, Sokolská 1

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Název: Elektrický proud střídavý

Téma: Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

Autor: Ing. Radovan Hartmann

Číslo: VY_32_INOVACE_45-06

Anotace: Materiál je určen pro 2. ročníky SPŠ obor strojírenství. Jedná se o výkladovou prezentaci k problematice ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu.

Říjen 2013

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- Připojíme-li ke zdroji střídavého napětí ideální kondenzátor, bude obvodem procházet střídavý sinusový proud. Vztah mezi střídavým proudem, který prochází ideálním kondenzátorem a napětím na kondenzátoru můžeme vysvětlit pomocí vztahu pro nabíjecí proud

$$\Delta q = C \Delta u = i \Delta t$$

- a z toho

$$i = \frac{\Delta q}{\Delta t} = C \frac{\Delta u}{\Delta t}.$$

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- Z uvedeného vyplývá, že je-li časová změna napětí kladná, je i proud kladný. Při zmenšování střídavého napětí je časová změna napětí záporná, proud bude rovněž záporný.
- Bude-li napětí na ideálním kondenzátoru dáno rovnicí

$$u = U_{\max} \sin \omega t ,$$

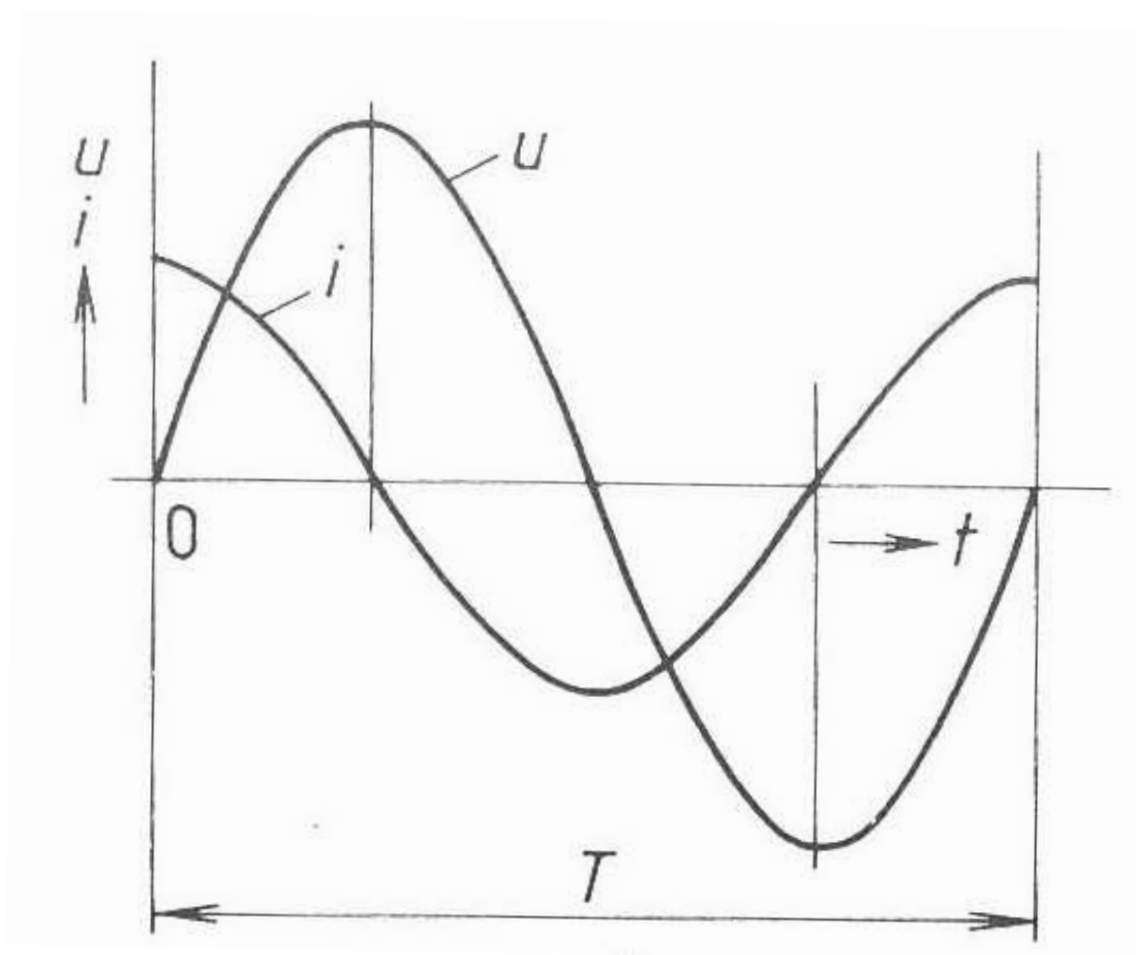
- Pak proud ideálním kondenzátorem bude

$$i = I_{\max} \sin \left(\omega t + \frac{\pi}{2} \right) .$$

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

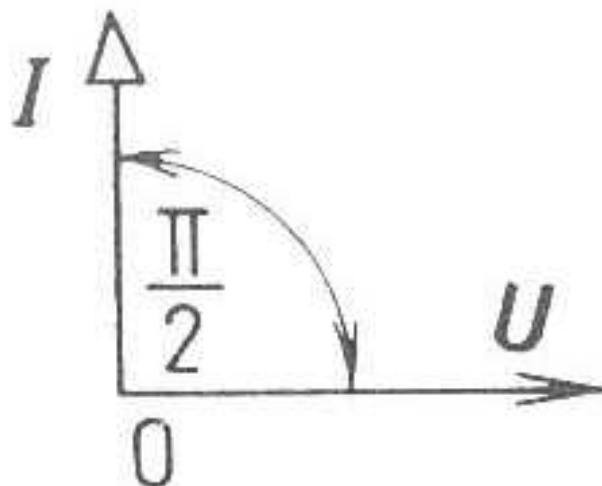
- Proud v obvodu s ideálním kondenzátorem předbíhá napětí o $\pi/2$. Tento proud nazýváme kapacitní proud. Na obr1 je znázorněn průběh proudu a napětí v obvodu s ideálním kondenzátorem. Na obr. 3 je znázorněn fázorový diagram.
- **Je zřejmé, že fázor proudu předbíhá fázor napětí o $\pi/2$, oba dva fázory se otáčejí úhlovou rychlostí ω .**

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

Obr 1 - Časový průběh proudu a napětí v obvodu s ideálním kondenzátorem

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

Obr 2 - fázorový diagram v obvodu s ideálním kondenzátorem

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- Ideální kondenzátor je obvodový prvek, který má dokonale vodivé elektrody, dokonalé dielektrikum a elektrické pole soustředěné jen uvnitř dielektrika. Maximální hodnota střídavého sinusového proudu je tím větší, čím větší je kapacita ideálního kondenzátoru, čím větší je úhlová frekvence a čím větší je maximální hodnota střídavého napětí, tedy

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

$$I_{\max} = \omega C U_{\max} \quad (\text{A}; \text{s}^{-1}, \text{F}, \text{V}) .$$

- Je to Ohmův zákon pro obvod s ideálním kondenzátorem.

$$I = \omega C U \quad (\text{A}; \text{s}^{-1}, \text{F}, \text{V}) .$$

- A z toho

$$U = X_C I .$$

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- Výraz X_C představuje hodnotu odporu, kterou klade kondenzátor průchodu střídavého proudu, nazývá se kapacitní reaktance a značí se X_C .

$$X_C = \frac{1}{\omega C} \quad (\Omega; \text{s}^{-1}, \text{F}) .$$

- Jednotkou kapacitní reaktance je ohm (Ω). Převrácená hodnota kapacitní reaktance je kapacitní susceptance B_C . Platí pro ni vztah

$$B_C = \frac{1}{X_C} = \omega C \quad (\text{S}; \Omega; \text{s}^{-1}, \text{F}) .$$

- Jednotkou kapacitní susceptance je siemens (S).

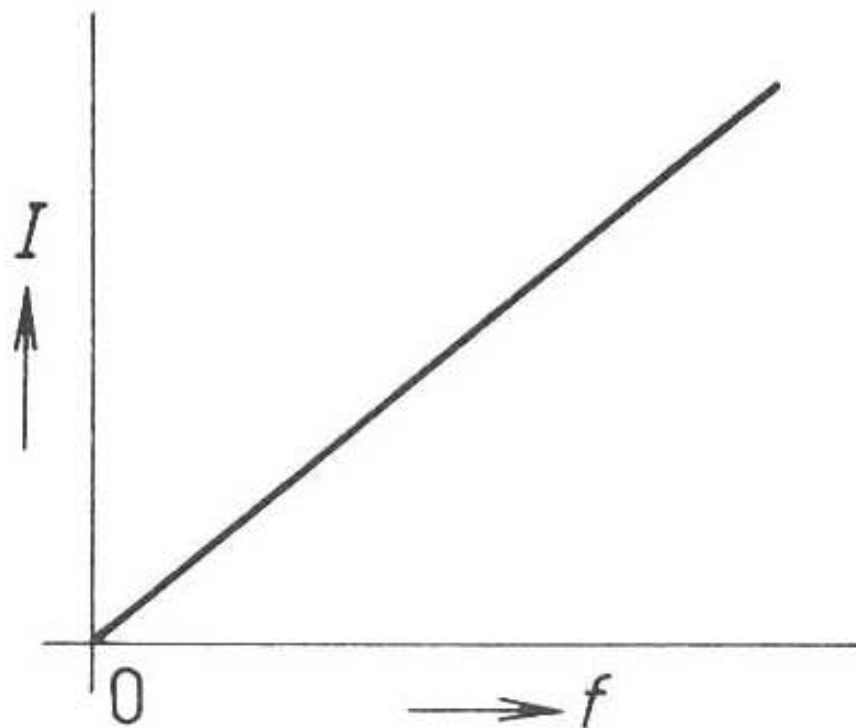
Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- Proud v obvodu s ideálním kondenzátorem je rovněž závislý na frekvenci podle vztahu

$$I = \frac{U}{\frac{1}{2\pi f C}} = U 2\pi f C .$$

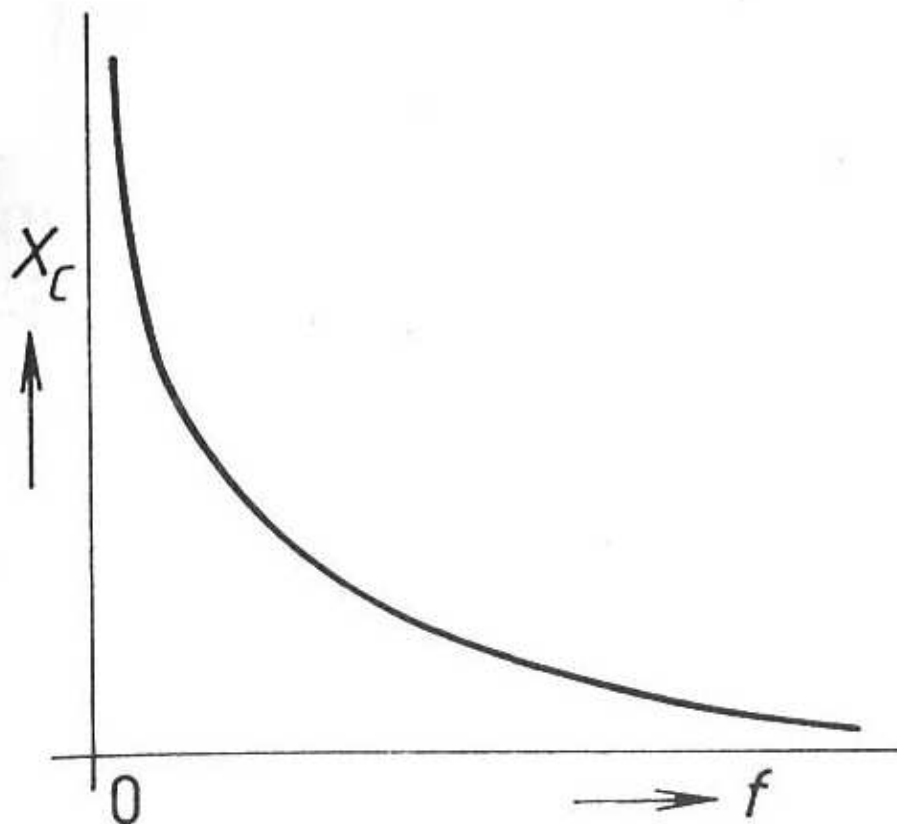
- Závislost proudu na frekvenci při konstantním napětí na ideálním kondenzátoru je na obr 3.

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

Obr 3 – Závislost proudu na frekvenci při $U = \text{konst.}$ na ideálním kondenzátoru

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

Obr 4 – frekvenční závislost kapacitní reaktance

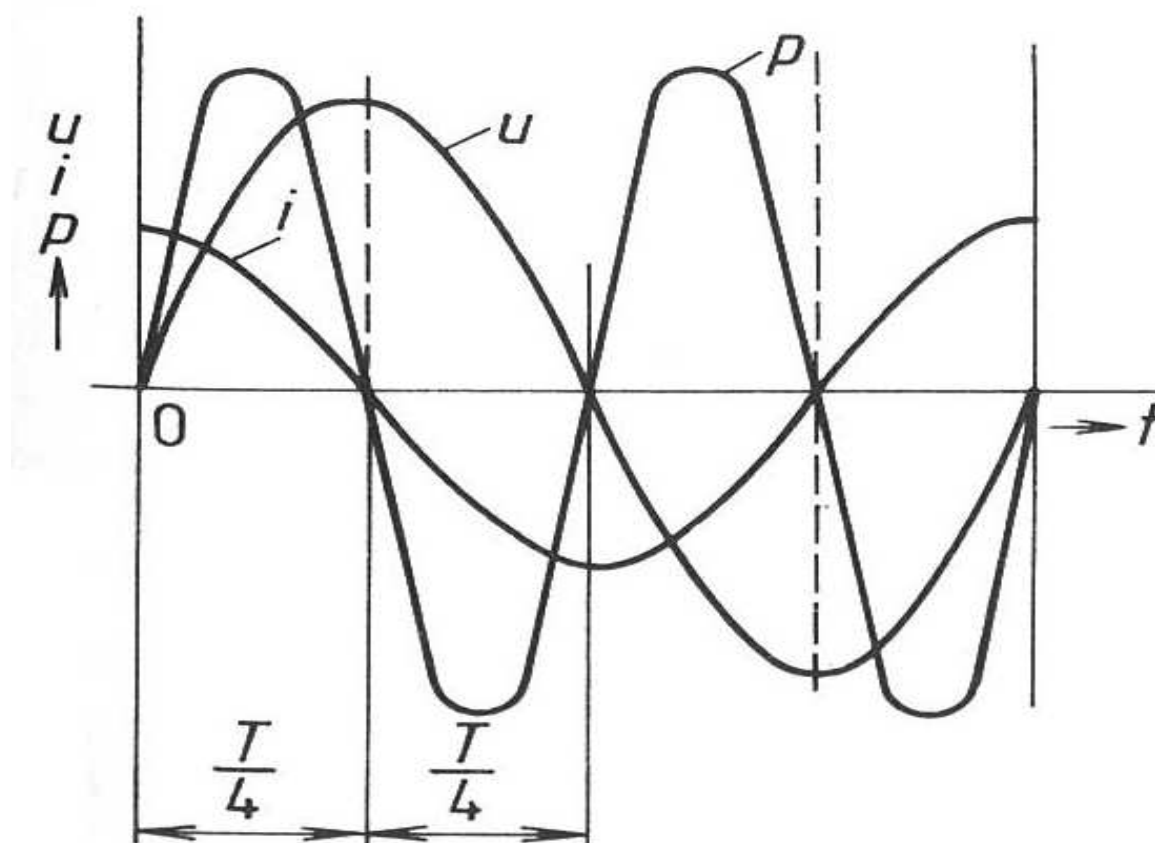
Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- Okamžitý výkon střídavého proudu v ideálním kondenzátoru stanovíme z rovnice pro okamžité hodnoty napětí a proudu.

$$p = ui .$$

- Časový průběh proudu, napětí a výkonu na ideálním kondenzátoru je vidět na obr 5.

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

Obr 5 - časový průběh proudu, napětí a výkonu na ideálním kondenzátoru

Ideální kondenzátor v obvodu střídavého proudu

- V obvodu s ideálním kondenzátorem se nespotřebovává žádná energie. Dochází pouze k výměně energie mezi zdrojem a elektrickým polem ideálního kondenzátoru.

$$Q = UI \quad (\text{var; V, A}) .$$

- Jalový kapacitní výkon Q se udává ve var. Proud, který předbíhá napětí o $\pi/2$ říkáme jalový kapacitní proud.

ZDROJE:

- BLAHOVEC, A. *Elektrotechnika II*. Praha, 1999, 154 s. ISBN 80-860-7367-X.